

Обставини справи

Справа стосувалася засудження заявника за незаконний обіг наркотиків та зберігання і використання підроблених офіційних документів.

17 травня 2019 року в медіа було опубліковано відео, таємно записане під час зустрічі двох відомих політиків і ймовірної племінниці російського олігарха на острові Ібіца. Зустріч відбулася в липні 2017 року й виявилася спецоперацією, організованою, *inter alia*, заявником. Розмова між двома політиками, записана на відео, засвідчила їхню готовність брати участь у корупційних діях, обходити закони про фінансування партій і таємно взяти під контроль позапартійні медіа.

Прокуратура Відня (Staatsanwaltschaft Wien) та Прокуратура з економічних та корупційних злочинів (Wirtschafts- und Korruptionsstaatsanwaltschaft) розпочали кримінальні розслідування щодо різних осіб у зв'язку зі «справою Ібіци». Кілька осіб звинуватили заявника в торгівлі кокаїном. Зокрема, К. Н. звинуватила його в продажу великих партій кокаїну S. K., який також зізнався у цих злочинах. Крім того, заявнику було пред'явлено обвинувачення в придбанні підроблених словенських посвідчення особи та посвідчення водія. Згодом Регіональний суд Санкт-Пельтена визнав заявника винним за всіма пунктами обвинувачення та засудив його до трьох років і шести місяців позбавлення волі.

Заявник оскаржив це рішення до Верховного Суду стверджуючи, *inter alia*, що Регіональний суд Санкт-Пельтена відмовив у задоволенні низки клопотань про витребування доказів, що становило порушення статті 6 Конвенції, а також, що рішення суду не було достатньо обґрунтованим. Усупереч проханням заявника, Регіональний суд Санкт-Пельтена заслухав показання К. Н. за його відсутності, а кілька свідків не були заслухані взагалі. Верховний Суд відхилив скаргу заявника, зазначивши, що показання К. Н. було заслухано за відсутності першого, оскільки існувало обґрунтоване припущення, що К. Н. відчувала б себе заляканою заявником і не свідчила б правдиво в його присутності.

До ЄСПЛ заявник скаржився за статтею 6 окремо та в поєднанні зі статтею 13 Конвенції на те, що відповідні доводи та докази на його користь не були достатньо розглянуті. Національні суди не врахували, що притягнення його до кримінальної відповідальності було політично вмотивованим, оскільки він був однією з ключових осіб, пов'язаних зі «справою Ібіци» (Ibiza-Affäre). Вони також не звернули увагу на очевидні розбіжності в показаннях свідків К. Н. та S. K., навіть відхиливши кілька клопотань про витребування додаткових доказів. Свідка К. Н. було заслухано за його відсутності, що зробило провадження несправедливим. Крім того, заявник посилався на статтю 10 Конвенції, стверджуючи, що його політично вмотивоване засудження може мати негативний вплив на інших, утримуючи їх від розкриття інформації, що має значення для демократії.

Оцінка Суду

Щодо порушення статті 6 Конвенції

Насамперед ЄСПЛ нагадав, що до його повноважень не належить розгляд помилок у питаннях факту або права, стверджувано допущених національними судами, крім випадків, коли, й тією мірою, якою вони призвели до порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією, наприклад, їх можна вважати «несправедливими», що порушує статтю 6 Конвенції. Хоча стаття 6 гарантує право на справедливий судовий розгляд, вона не встановлює жодних правил щодо допустимості доказів або способу їх оцінки, оскільки ці питання регулюються передусім національним законодавством та національними судами. У принципі, такі питання, як значення, яке національні суди надають конкретним доказам або висновкам чи оцінкам, поданим їм на розгляд, не підлягають перегляду ЄСПЛ. Суд не повинен діяти як орган четвертої інстанції, а тому не ставитиме оцінку національних судів під сумнів на підставі пункту 1 статті 6 Конвенції, якщо тільки їхні висновки не можна вважати свавільними або явно необґрунтованими (див., наприклад, рішення у справі *Bochan v. Ukraine* (№ 2)» [ВП], № 22251/08, § 61, ЄСПЛ 2015, і рішення у справі *De Tommaso v. Italy* [ВП], № 43395/09, § 170, від 23 лютого 2017 року).

ЄСПЛ нагадав, що він роз'яснив загальні принципи щодо допиту свідків сторони захисту згідно з пунктом 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у рішенні у справі *Murtazaliyeva v. Russia* ([ВП], № 36658/05, §§ 150–68, від 18 грудня 2018 року). Стосовно відмови в допиті свідка сторони захисту, необхідно визначити, чи було клопотання про допит свідка достатньо обґрунтованим та чи стосувалося воно обвинувачень, чи розглянули національні суди важливість цих показань і чи надали вони достатні підстави для свого рішення не допитувати свідка під час розгляду справи, а також чи рішення національних судів не допитувати свідка вплинуло на загальну справедливість провадження.

У цій справі заявник вимагав допитати більше свідків сторони захисту, щоб поставити під сумнів достовірність і надійність показань свідків сторони обвинувачення, S. K. та K. H. Однак, як підкреслив Верховний Суд, заявник не зміг конкретно пояснити, як їхні показання могли б зміцнити позицію сторони захисту. Регіональний суд Санкт-Пельтена заслухав декількох свідків стосовно тверджень заявника про те, що S. K. отримав гроші за надання неправдивих показань проти нього, і на підставі детального обґрунтування постановив, що немає жодних ознак, які б вказували на зв'язок між обвинуваченнями щодо заявника та «справою Ібіци». Крім того, Регіональний суд Санкт-Пельтена призначив неврологічну й психіатричну експертизу для оцінки здатності K. H. надавати показання. З огляду на ці міркування і те, що підпункт «d» пункту 3 статті 6 Конвенції не вимагає присутності та допиту кожного свідка на користь обвинуваченого (див. згадане рішення у справі

Murtazaliyeva v. Russia, § 165), відмова заслухати інших свідків, як того вимагав заявник, не зробила кримінальне провадження несправедливим.

Щодо питання про те, чи допит свідка К. Н. за відсутності заявника відповідав вимогам пункту 1 і підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції, ЄСПЛ нагадав, що за виняткових обставин можуть існувати підстави для допиту свідка за відсутності особи, проти якої даються показання, за умови присутності її захисника (див. рішення у справі Šmajgl v. Slovenia, № 29187/10, § 63, від 4 жовтня 2016 року).

Щодо цієї справи ЄСПЛ зазначив, що заявник був зобов'язаний залишити залу суду під час надання свідком К. Н. показань. Це рішення було прийнято відповідно до статті 250 Кримінального процесуального кодексу та ґрунтувалося на рекомендації експерта, який зауважив, що К. Н. було травмовано насильницькими стосунками зі своїм колишнім партнером S. K. і ситуацією, коли заявник погрожував їй вогнепальною зброєю. Видається, що в цій справі, з метою отримання відвертих показань, Регіональний суд Санкт-Пельтена мав достатні підстави для того, щоб зобов'язати заявника залишити залу суду. Захисники заявника залишилися в залі судового засідання й мали можливість допитати К. Н. ЄСПЛ вважав, що за цих обставин обмеження, накладені на права сторони захисту, не були такими, що позбавляли заявника права на справедливий суд (див. Hilden v. Finland (ухв.) № 32523/96, від 14 вересня 1999 року, та Klimentyev v. Russia, № 46503/99, § 125, від 16 листопада 2006 року).

Щодо скарги заявника на відсутність належного обґрунтування рішень національних судів ЄСПЛ зазначив, що у цій справі Регіональний суд Санкт-Пельтена докладно пояснив мотиви свого рішення й детально розглянув твердження заявника про те, що свідки дали неправдиві показання щодо його причетності до незаконного обігу наркотиків. Верховний Суд погодився з аргументацією Регіонального суду Санкт-Пельтена та визнав, що його оцінка доказів не була явно необґрунтованою. Отже, заявник не міг безпідставно стверджувати, що рішення національного суду не мали належного обґрунтування.

ЄСПЛ визнав, що загалом, не було жодних ознак того, що кримінальне провадження щодо заявника було несправедливим або свавільним. Отже, скарги за статтею 6 є явно необґрунтованими відповідно до підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції.

Щодо порушення статті 10 Конвенції

У своїй скарзі за статтею 10 Конвенції заявник знову стверджував, що притягнення його до кримінальної відповідальності було політично вмотивованим і могло мати негативний вплив на інших. ЄСПЛ вважав, що таємно записане відео, яке призвело до «справи Ібіці», стосувалося неналежної поведінки високопоставлених політиків (див. пункт 2 рішення), і немає сумнівів, що це було важливим питанням у демократичному суспільстві, щодо якого громадськість має законний інтерес бути поінформованою і яке підпадає під сферу політичних дебатів

(див. рішення у справах *Guja v. Moldova* [ВП], № 14277/04, § 88, ЄСПЛ 2008, та *Halet v. Luxembourg* [ВП], № 21884/18, § 134, від 14 лютого 2023 року). Він також нагадав, що зловживання законом та судовим процесом з метою запобігання або покарання за участь у громадському обговоренні може стати засобом залякування й придушення журналістів та інших «громадських наглядачів» (див. рішення у справах *Ali Gürbüz v. Turkey*, № 52497/08 та 6 інших, §§ 67–68, від 12 березня 2019 року, та *Yefimov and Youth Human Rights Group v. Russia*, № 12385/15 та 51619/15, § 35, від 07 грудня 2021 року).

Однак немає жодних ознак того, що кримінальне провадження щодо заявника було порушено як репресивний захід у відповідь на публікацію згаданого відео. Крім того, діяння, за які заявника було засуджено, абсолютно не пов'язані з його участю у таємному записі та публікації зазначеного відео. Оскільки заявник був притягнутий до відповідальності за порушення загального закону, який не був спрямований на придушення його свободи вираження поглядів та не мав такого ефекту, ЄСПЛ вважав, що поведінка, за яку він був покараний, не підпадає під дію статті 10 Конвенції (див. рішення у справі *Kotlyar v. Russia*, № 38825/16 та 2 інші, §§ 38–45, від 12 липня 2022 року). Звідси випливає, що ця скарга є несумісною *ratione materiae* відповідно до підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції.

Висновок

Заяву визнано неприйнятною та відхилено.

Ухвала в цій справі прийнята Комітетом 26 серпня 2025 року, оприлюднена 18 вересня 2025 року та є остаточною.